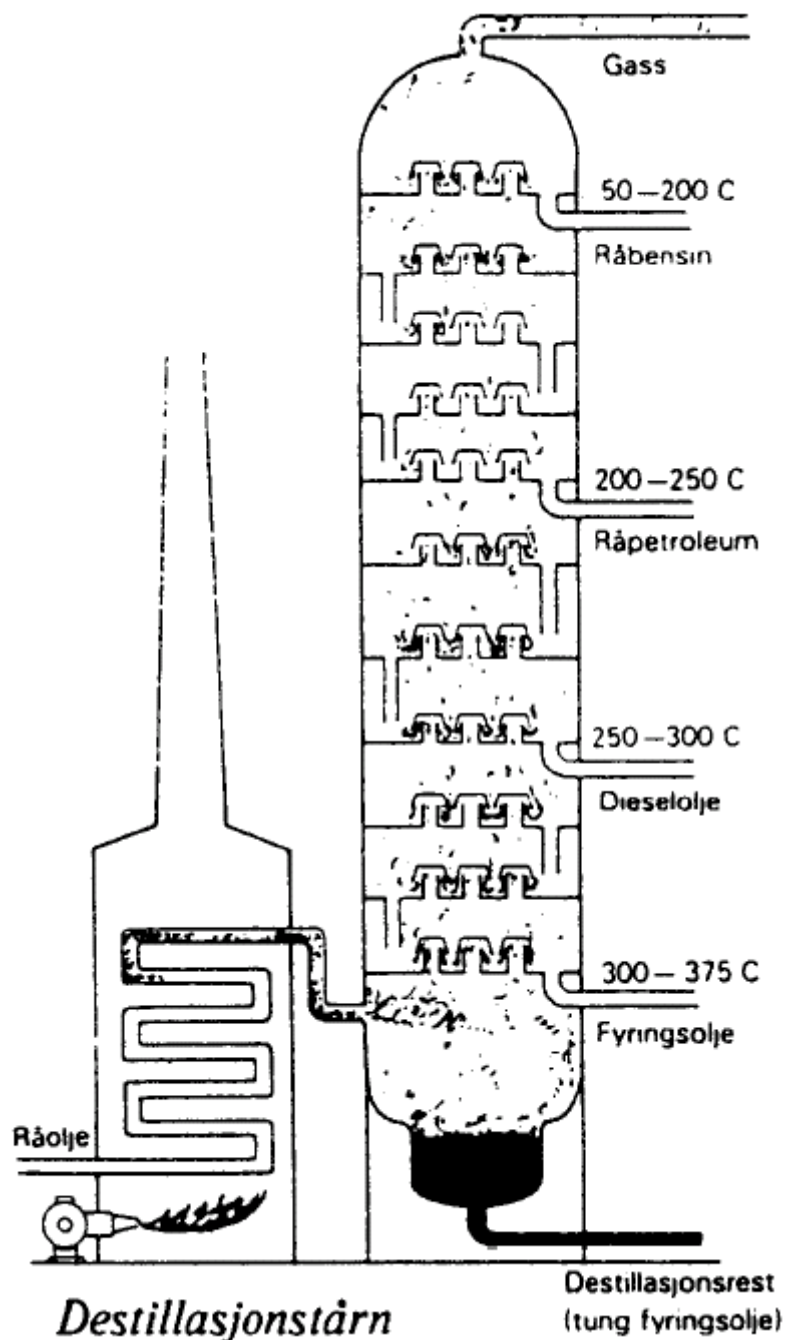

Hva er plast?

Plast er en samlebetegnelse for mange forskjellige materialer som har forskjellig oppbygning og forskjellige egenskaper.

Definisjon:

Plast er et materiale som består av eller inneholder som karakteristisk bestanddel et naturlig eller syntetisk høymolekylært, ikke-gummielastisk organisk stoff, og som på et eller annet trinn i fremstillingsprosessen er eller kan gjøres flytende eller plastisk slik at det kan formes.

Figur. Destillasjon av råolje.

Hvordan er plastene oppbygd?

Olje (eller våtgass)

Destillasjon

Eks. Fraksjonen nafta (C_5H_{12})

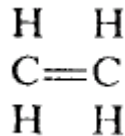

Prosess:

Cracking (molekylknusing)

spaltes i enklere molekyler, eten C_2H_4 (gass)
monomer (= dobbel C-binding)

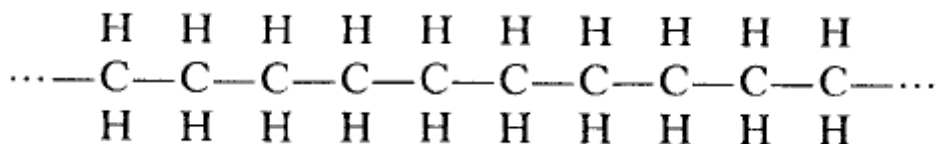

behandles ved høyt trykk og høy temperatur

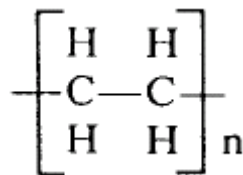

sammenkobling av eneltmolekyler til kjedemolekyler, PolEtylen

Polymerisasjon

PE (C_2H_4)_n

$n = 10^3 - 10^5$

molekylengder $10^{-6} - 10^{-3}$ mm

sluttprodukt som pulver eller granulat

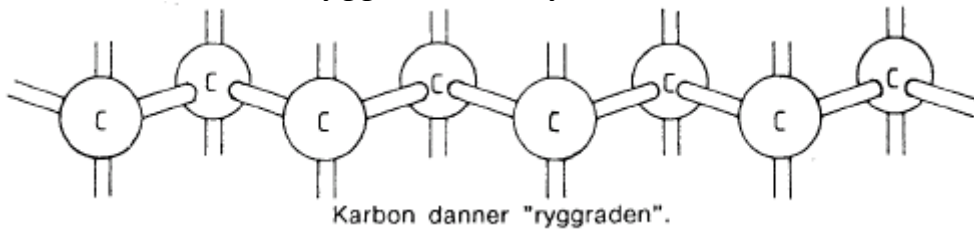

+ eventuelle tilsetninger

formgivningsprosess

De fleste plasttypene er **organiske materialer** hvor C (+ andre O, N, S) er ryggrad i molekylene

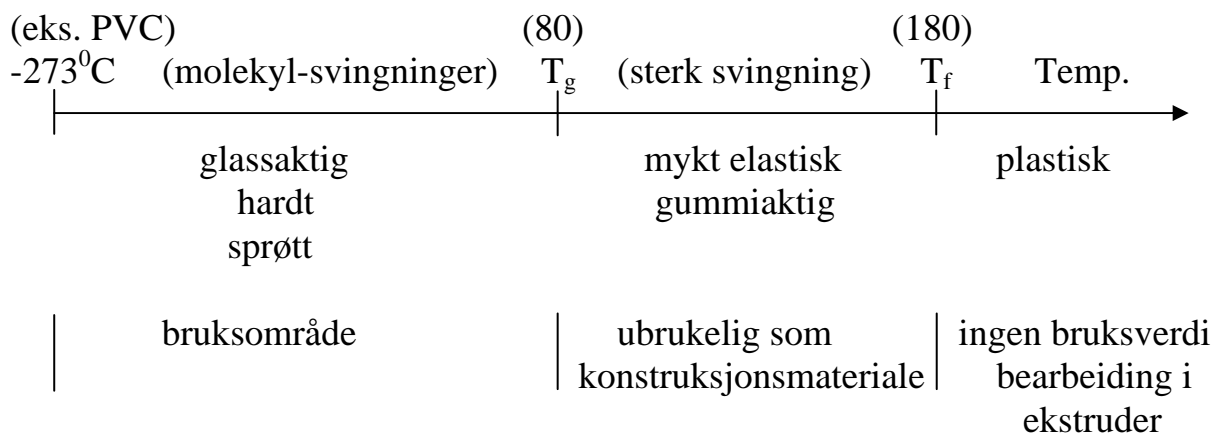
Inndeling av plastmaterialer etter hvilke atomer som bygger opp kjeden:

Hovedbyggesteiner	Struktureksempel	Eksempel på plastmaterialer
Molekylskelett av C-atomer		Polyeten Polypropen Polystyren Polymetylmetakrylat Polyvinylklorid Polytetrafluoreten
Molekylskelett av C- og O-atomer		Polyoksymetylen Polyfenylenoksid Polyester Epoksy Polykarbonat Polyetentereftalat
Molekylskelett av C-, N- (og O-) atomer		Polyamid Polyuretan Melaminformaldehyd
Molekylskelett av C- og S-atomer		Polysulfon Polyetersulfon Polyfenylensulfid
↑organiske ----- ↓uorganiske Molekylskelett av Si- og O-atomer		Silikon

Figur. Molekylstrukturen for forskjellige plastgrupper.

Amorfe plaster:

- full uorden
- få kontaktpunkter mellom molekylkjedene
- sekundære bindingskrefter

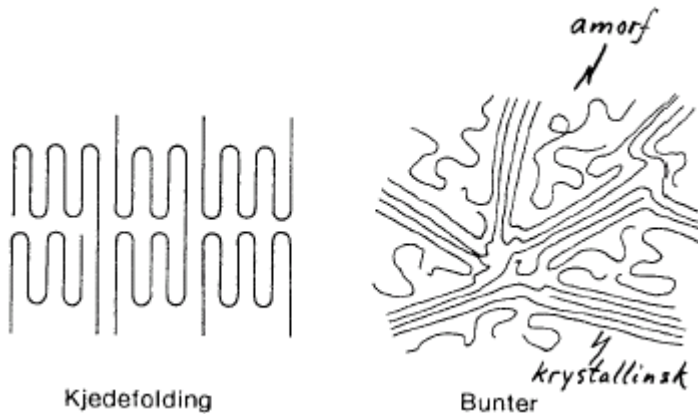

T_g = glasstemperatur

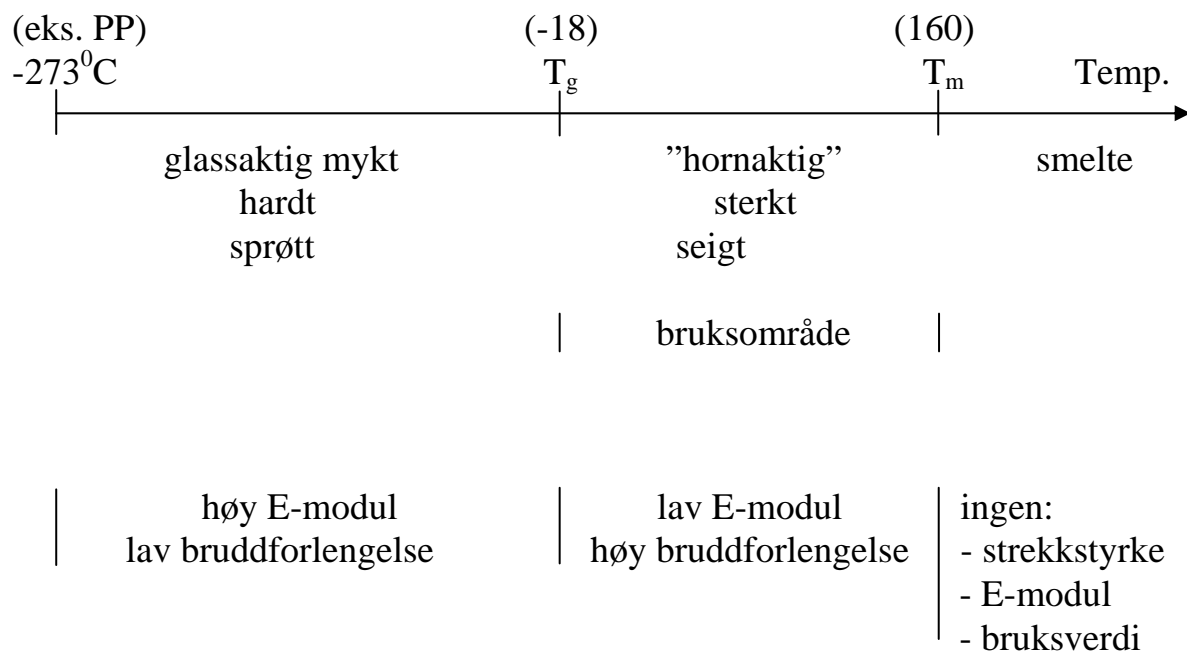
T_f = flytetemperatur

Angis som temperaturområder, middelverdier

Del krystallinske plaster:

- orden, parallelle kjeder
- flere kontaktpunkter
- primære bindingskrefter (kovalente)
- ved økende krystallinitet:
  - høyere T_m , tetthet, E-modul, hardhet, strekk- og bøyefasthet
  - redusert slagfasthet, transparens, bruddforlengelse

T_g = glasstemperatur

T_m = smeltetemperatur

Angis som temperaturområder, middelverdier